

Integrala Shakespeare (14) ÎMBLÎNZIREA ÎNDĂRĂTNICEI

Prin subiect și intrigă, această comedie shakespeariană e mai apropiată de moralitățile populare decât oricare alta. Ceea ce ne interesează aici este terapia aplicată de bărbat complexului feminin de frustrare, manifestat prin obstinație în ranchiună. Catarina e o nevrotică și, vorbind în limbaj psihiatric, prezintă un caracter deplasat. Aversiunea sa față de bărbați se explică prin faptul că îi consideră prezumtivi pețitori ai surorii sale mai mici, dar ea exprimă și o deplasare a sentimentului de revoltă împotriva tatălui, care își iubește mai mult fiica mezină. De aceea, toți bărbații i se par smintiți. „Să te boiesc pe chip ca pe smintiți“, îi strigă lui Hortensio ; „Ia lasă-mă, smintitul, în pace“, îl admonestează pe Petruchio.

Terapeutică pe care o întreprinde Petruchio cuprinde două tehnici. Una constă în a o identifica pe „pacientă“ cu modelul unui suflet feminin echilibrat, negându-i cu tot dinadinsul tarele psihice : „Nu știi să te încrunți, nici să te uiți / Urît, și nu-ți muști buzele, cum face / Femeia, când se mînie. Nu-ți place, / Să iei din gură vorba altcuiva. / Ci te-ostenești să fii cît mai plăcută, / Mai gingașă, mai blindă-n tot ce spui“.

Cealaltă constă în a-i arăta chipul urît al miniei și ranchiunei, augmentându-l prin propriul comportament. Urlă și își bate slugile fără motiv, adresează tuturor cuvinte jignitoare, e arogant, năbădăos și veșnic nemulțumit — iar la nuntă se exhibă într-un dezmăț vestimentar, ca un adevărat maniac.

„Ei ! Petruchio sosește cu o pălărie nouă și cu o haină veche ; poartă o pereche de nădrați întorși pe dos de vreo trei ori. O pereche de cizme în care de bună seamă se păstrau luminările..." etc. Un personaj afirmă că Petruchio s-a cacterinizat. Așadar, bărbatul simulează, cu alte cuvinte, fenomenul de transfer, cu scop terapeutic moral. Tratamentul e completat și de un altul, devitalizator. Petruchio, bun vinător, știe că prin nesomn și înfometare se dresază șoimii.

Le folosește și pentru slăbirea rezistenței fizice a femeii, considerată drept suport al rezistenței tarelor ei psihice. Nu greșim afirmînd că Petruchio folosește metode psihiatrice moderne, căci el realizează cu pacienta sa adevărate psihodrame (vezi, de pildă, proba rochiei), pînă la totală și, după încercarea din finalul piesei, nerezidivanta vindecare.

La prima vedere, s-ar crede că tratamentul lui Petruchio vizează depersonalizarea femeii prin anihilarea voinței și anularea liberului său arbitru ; Catarina e silită să accepte absurdități, pînă la negarea evidenței înseși. La bunul-plac al bărbatului, soarele c luat drept lună, un bătrîn, drept o tinăură fată. Ar fi grav, dacă lucrurile n-ar avea un tîlc mai adînc. Este vorba de obligația soției de a nu pune nimic mai presus de voința soțului, cerință morală poate specifică epocii ; nici măcar adevărul, deoarece unitatea și tăria cuplului nu provin din cine știe ce consens de idei, ci depind de înțelegerea, de către fiecare dintre părțile constitutive, a raportului de complementaritate. Fundat pe legămint de voință, el trebuie să se transforme, prin ascendentul elementului masculin în unitate de simțire, relația de reciprocitate fiind înlocuită aici cu aceea de consubstanțialitate. Shakespeare înțelegea rostul femeii în cuplu ca parte pasivă, cu scop revigorator al părții active — bărbatul. El compară femela cu o livadă și cu o fîntînă necesare refontei fizice și morale a principiului viril, și acest catehism al soției îl pune în gura celui mai învrăjbit personaj feminin pe care l-a creat.

Spectacolul realizat de Jonathan Miller are dinamism, e nervos pe alocuri, dar nu ne convinge. Nu simțim o lectură mai aprofundată a caracterelor din partea protagoniștilor. John Cleese în Petruchio e mai mult masculul sigur de sine decât medicul sufletește și comedianul capabil de teribile disimulări, cum cerea rolul. Sarah Badel în Catarina nu reușește să ne adevereze transformările sufletești ale personajului, ca să zic așa, de la desfigurare pînă la transfigurare. Ceilalți actori, în personajele lumii comice care împlinesc acțiunea, joacă fiecare parcă pentru sine, vreau să spun că relațiile scenice rămîn încă în planul dezirabilului în ce privește convența disimulată din partea tuturor și care, dacă ar fi fost realizată, ar fi acordat spectacolului viață comică, iar spectatorului, plăcuta delectare a surprizei și recunoașterii, ce însoțesc întotdeauna deghizarea și masca în jocurile lor de interșanjabil.

Constantin RADU-MARIA